

Motion till riksdagen 2024/25:3190

av **Niklas Karlsson m.fl. (S)**

Skattepolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skattesystemet ska vara enhetligt, neutralt och likformigt med så få undantag och särregler som möjligt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny omfattande skattereform måste genomföras och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid en skattereform se över mer långsiktigt hur de med de högsta inkomsterna och tillgångarna ska kunna bidra mer till den generella välfärden, vilket ökar skattesystemets legitimitet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mervärdesskatten som grundregel ska vara enhetlig och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en rättvis skattesänkning för vanligt folk och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att justera avtrappningen av jobbskatteavdraget för höginkomsttagare och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkt skattereduktion för personer med sjuk- och aktivitetsersättning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en enhetlig beskattning av förvärvsinkomster ska eftersträvas och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en tillfällig skatt på bankernas övervinster och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett skuld- och kreditgivningsregister och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra en skattereduktion för fackföreningsavgiften och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beskattningen av kapitalinkomster redan nu måste ses över och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om större neutralitet i 3:12-reglerna och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den skattemässiga behandlingen av inkomster som härrör från särskild vinstandel och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra revisionsplikten, se över om fler brott ska leda till näringsförbud, utöka Bolagsverkets befogenheter samt ställa högre krav på personlig inställelse, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till ett entreprenadavdrag inom byggbranschen och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en beredskapsskatt och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkta förutsättningar för kontroll i F-skattesystemet och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om neutralitet i beskattning och andra villkor mellan de olika upplåtelseformerna och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillfällig justering av subventionsgraden i det ordinarie rotavdraget till förmån för ett förhöjt särskilt rotavdrag för energieffektivisering och klimatinvesteringar och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en reglering av andrahandshyresmarknaden som förhindrar oskäligen skatteavdrag, ockerhyror och andra orättfärdiga inkomster på bekostnad av de bostadssökande och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra lagen om riskskatt för kreditinstitut och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka arbetet mot arbetslivskriminalitet systematiskt och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över utformningen av elektronikskatten och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ny statistik över hushållens tillgångar och skulder och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av beskattning vid prostitution bör göras och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkt skydd för skyddade uppgifter och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige står inför stora prövningar. Den ekonomiska nedgången och kostnadskrisen har slagit med full kraft mot hushållen, välfärden och sysselsättningen. Bostadsbyggandet har tvärbromsat, arbetslösheten är rekordhög och lågkonjunkturen förväntas fortsätta tills 2025. Sverige hade negativ tillväxt i tre kvartal under 2023 och vi beräknas ha bland EU:s lägsta tillväxt under 2024. Vanliga svenskar har sett tio års reallöneökningar

utraderas och längtar nu efter andrum. I detta läge väljer SD-regeringen inte att lösa de problem Sverige möter utan prioriterar skattesänkningar för höginkomsttagare framför nödvändiga reformer.

En politik för full sysselsättning har varit ett av de viktigaste instrumenten under efterkrigstiden för att åstadkomma ett mer jämlikt och jämställt samhälle. Denna politik har tillsammans med uppbyggnaden av den skattefinansierade generella välfärdsstaten varit, och är alltjämt, en av grundpelarna i den svenska folkhemsmodellen. Denna politik har också ett mycket starkt stöd i stora delar av befolkningen.

Full sysselsättning har en avgörande betydelse för hela befolkningens livskvalitet för att minska de sociala och ekonomiska klyftorna i samhället, för att stärka den sociala sammanhållningen och för att garantera löntagarnas ekonomiska och sociala trygghet. Vår grundsyn är att människor vill jobba och vår politik strävar efter att främja det goda arbetslivet – att alla som kan jobba också ska jobba. Genom att fler jobbar ökar skatteintäkterna samtidigt som de offentliga utgifterna minskar. Vår högsta prioritet är därför att få fler i arbete. Genom den välfärd som skatterna finansierar skapar vi möjlighet för fler att delta på arbetsmarknaden. Skattefinansierad förskola, fritids och äldreomsorg gör att fler kan kombinera familj och yrkesliv. Skattefinansierade utbildningsinvesteringar höjer produktiviteten och förbättrar matchningen på arbetsmarknaden. Skatteuttaget möjliggör på så sätt ett högt arbetskraftsdeltagande och ett högt välstånd.

Den ekonomiska politiken för att uppnå full sysselsättning går hand i hand med en skattepolitik som finansierar vår gemensamma välfärd och viktiga samhällsinvesteringar. Det finns ett tydligt samband mellan vilken kvalitet vi kan ha i skolan, sjukvården, äldreomsorgen och rättsväsendet och hur mycket vi gemensamt betalar i skatt. När ekonomin växer år för år ökar skatteintäkterna och ett reformutrymme kan skapas. För att upprätthålla kvalitet i den offentliga verksamheten behöver en stor del av reformutrymmet också användas för det ändamålet.

Skattesystemet och finansieringen av välfärden

Under den moderatledda regeringen 2006–2014 sänktes de totala skatterna med över 140 miljarder kronor. Till stor del genomfördes skattesänkningarna för lånade pengar. Detta var djupt problematiskt eftersom de underskott de lämnade efter sig minskade möjligheterna att finansiera välfärden och samhällets förmåga att ta itu med samhällsproblemen. Nu upprepas detta av SD-regeringen som i budgetpropositionen för 2025 går fram med stora skattesänkningar för höginkomsttagare, samtidigt som de skuldsätter svenska folket och ignorerar de stora behoven i vår gemensamma välfärd. Sänkta skatter är en huvudlinje i den borgerliga politiken, och Sverigedemokraterna har anslutit sig till denna tes. Skattesänkningar deklarerar som självfinansierande och lösningar på alla former av samhällsproblem, trots att tillgänglig kunskap om dess faktiska resultat visar på motsatsen.

Skattesystemets huvudsakliga uppgift är att säkerställa tillräckliga skatteintäkter för att finansiera välfärden. För att bidra till ett legitimt och rättvist skattesystem är det viktigt att skattereglerna är generella, med breda skattebaser och enhetliga skattesatser som är väl avvägda gentemot målen för den ekonomiska politiken. Skattesystemet ska ha så få särregler och undantag som möjligt. Det ska i samverkan med den ekonomiska politiken bidra till omfördelning, jämlikhet och jämställdhet. Tydliga och enhetliga

regler och skattesatser bidrar till förståelse och legitimitet för skattesystemet och minskar även utrymmet och riskerna för fel och fusk.

Den stora skattereformen 1990/91 byggde på ett antal fördelningspolitiskt sunda och ekonomiskt rationella principer i syfte att utforma ett skattesystem som var både samhällsekonomiskt och fördelningspolitiskt effektivt. Dess bärande principer var lägre skattesatser, bredare skattebaser samt en mer neutral och likformig beskattning av olika inkomster, investeringar, sparformer och olika delar av den privata konsumtionen. Reformens huvudinriktning blev således lägre skatter på arbete för i första hand breda löntagargrupper, skärpt beskattning av kapital och minskade möjligheter till skatteplanering. En av de viktigaste ambitionerna med nittiotalets skattereform var just att skapa en bättre balans mellan beskattningen av arbete och kapital.

Sedan reformen infördes i början av 1990-talet har ett stort antal avsteg gjorts från dessa principer med såväl fler undantag som stora skattesänkningar på inkomster och förmögenheter. Alla dessa avvikelser, i kombination med andra förändringar av skattepolitiken efter reformens genomförande, har lett till att dagens skattesystem kännetecknas av stora och allvarliga problem.

De många avstegen från en neutral och likformig beskattning har skapat smalare och mer instabila skattebaser. De stora skattesänkningarna har också försämrat skattesystemets förmåga att finansiera den offentliga sektorn. Dessutom leder en brist på likformig beskattning till stora samhällsekonomiska kostnader genom att snedvrider hushållens och företagens ekonomiska beslut. Ett av de mest allvarliga problemen i dagens skattepolitik är den skattemässiga obalansen mellan arbete och kapital med allt lägre skatter på kapital.

Behovet av en ny omfattande översyn av skattesystemet är stort. Grundbultar för översynen är att skattesystemet ska generera stabila skatteintäkter för finansieringen av våra gemensamma åtaganden, vara enkelt för enskilda och bygga på principen om att skatt ska betalas efter bärkraft.

Dock kan avsteg från principen om generella skatteregler i vissa fall motiveras av explicita krav på styrning eller av samhällsekonomiska effektivitetsskäl. Genom skatter kan vi främja en stark välfärdsstat och bättre folkhälsa samt styra mot minskad miljöpåverkan. Ett alltför stort fokus på optimering och styrning genom skattesystemet riskerar emellertid att göra skattesystemet komplicerat och på sikt att urholka välfärdens finansiering. Det finns därför starka skäl för enhetlighet.

Ett skatteområde som idag har flera undantag från generalitetsprincipen är mervärdesskatten (momsen). För att värna mervärdesskatten som en effektiv intäktskälla för finansieringen av välfärden och för att göra systemet transparent, effektivt och icke snedvridande bör mervärdesskatten som huvudregel vara enhetlig.

Regeringen bör därför arbeta för att se över de undantag från enhetlig mervärdesbeskattning som finns idag. De varor och tjänster som har någon av de två nedsatta momssatserna bör främmas på annat sätt, främst via statsbudgetens anslagssida. I framtiden bör ytterligare avsteg från principen om den generella momssatsen på 25 procent undvikas.

Skatt efter förmåga, välfärd efter behov

Skatt ska betalas efter förmåga och välfärd fördelas efter behov. Progressiviteten ska värnas så att den som har högre inkomster bidrar mer än den som har lägre inkomster,

men alla får ta del av den gemensamma välfärden. Så ser den svenska välfärdsmodellen ut.

Det svåra ekonomiska läget har gröpt ur hushållens ekonomiska marginaler. Tio års reallöneökningar har ätits upp av inflationen. Sammantaget har kostnadsökningarna skapat en press på svenska hushåll som saknar motstycke på flera decennier. Vi har föreslagit en aktiv politik för att lindra hushållens ekonomiska bördor. Bland annat har vi velat se en extra utbetalning av barn- och studiebidraget, höjt underhållsstöd, tankrabatt för de som behöver använda bilen, satsningar på unga under sommarlovet, en matpriskommission för lägre matpriser och en elräknings- och skuldakut. Det är prioriterat att föreslå både breda och träffsäkra åtgärder för att stötta vanligt folk under kostnadskrisen. Lika prioriterat är det att kunna investera i skolan, sjukvården och polisen. I årets budget väljer regeringen att genomföra en exklusiv skattesänkning för höginkomsttagare. Samtidigt befinner sig skolan och sjukvården i en allt djupare kostnadskris, orsakad av SD-regeringens prioriteringar. Sverige kommer inte att stärkas av att de som redan har mest får ännu mer på bekostnad av vanligt folk. Därför föreslår vi att jobbskatteavdraget justeras och avvisar regeringens förslag om slopad avtrappning i jobbskatteavdraget. Samtidigt innebär kostnadskrisen fortsatt enorma påfrestningar för svenska hushåll. Regeringen har valt att lämna vanligt folk i sticket när de bränner miljarder på skattesänkningar för de allra rikaste. Inför 2025 är det fortsatt angeläget att stötta de hushåll som drabbats hårt av det höga kostnadsläget. Därför föreslår vi en rättvis skattesänkning för vanligt folk som inkluderar fler förvärvsinkomster än det av regeringen föreslagna jobbskatteavdraget. Vi föreslår även ett höjt barnbidrag, en permanent höjning av bostadsbidraget för barnfamiljer och förstärkt bostadstillägg för pensionärer. Vidare föreslår vi i vår budgetmotion ökade resurser till välfärden, med satsningar bland annat på att stärka sjukvård och skola, samt insatser för att bryta nyrekryteringen till kriminella gäng.

Men den ekonomiska krisen har inte drabbat alla. Det är inte rimligt att bankerna genom att öka sina räntenetton kan plocka ut hundratals miljarder i vinst, samtidigt som hushållen och välfärden går på knäna. Därför föreslår vi en tillfällig skatt på bankernas räntenetto, alltså den vinst som uppstår då ränteintäkterna överstiger räntekostnaderna. Vi föreslår en tillfällig beskattning med 23 procent på den del av räntenettet som överstiger 150 procent av ett historiskt snitt. Endast bankernas svenska verksamhet omfattas av skatten. Skatten föreslås inbringa omkring 16 miljarder.

Överskuldsättningen har ökat kraftigt under de senaste åren. På tio år har skulderna ökat med 50 miljarder och de sammanlagda skulderna hos Kronofogdemyndigheten är nu uppe i 119 miljarder kronor. Särskilt oroande är det att skuldsättningen ökar hos nya grupper, exempelvis hos unga kvinnor. Under de senaste tio åren har unga kvinnors skulder mer än fördubblats och gruppen har idag lika höga skulder som unga män.

Den ökade skuldsättningen måste motverkas på flera nivåer i samhället. Dels genom bättre stöd och insatser från Kronofogdemyndigheten, dels genom utökad skuldrådgivning och förbättrade möjligheter till riskbedömning vid beviljande av lån.

Den socialdemokratiska regeringen tillsatte en utredning, Motverka riskfylld kreditgivning och överskuldsetting, som bland annat hade i uppdrag att föreslå ett system för ett skuldregister. Utredningsuppdraget redovisades i juli 2023 och innehöll många förslag till åtgärder som det nu är viktigt att gå vidare med. Ett konkret förslag är att inrätta ett särskilt skuld- och kreditgivningsregister, vilket vi socialdemokrater anser vara ett kraftfullt verktyg för att säkerställa att de som beviljas lån också har förmåga att betala tillbaka. Ett sådant register bör därför införas.

Under den moderatledda regeringen 2006–2014 skapades skatteklyftor utifrån inkomstkälla (lön, pension, ersättningar). Denna skatteklyfta är orättvis. För förtids-pensionerade, sjuka, funktionsnedsatta, arbetslösa och föräldralediga är skatten fortfarande högre än för förvärvsarbetande. Vi anser att socialförsäkringarnas syfte ska vara tydligt och transparent. Människor blir inte friskare eller kommer lättare i arbete genom högre skatt på de ibland knappa ersättningar personen ifråga får. Olika typer av inkomster som baseras på arbetsinkomsten bör beskattas lika. Vi måste i en skatte-reform komma tillbaka till en likformig förvärvsinkomstbeskattning.

Pensionärernas levnadsstandard ska inte förbättras genom skattesänkningar utan genom att pensionerna höjs. Vi vill inte se nya skillnader i beskattningen där pension och socialförsäkringar beskattas lägre än lön. På samma sätt som den gemensamma välfärden är till för alla, är det också en styrka att alla bidrar till finansieringen via beskattning.

När Sverigedemokraterna och de högerkonservativa regeringspartierna justerade i den S-ledda regeringens budget för 2022 återinförde de en ny funkisskatt – det vill säga att de som uppbär sjuk- och aktivitetsersättning betalar högre skatt än de som arbetar. Trots att det inför budgetprocessen 2023 fanns ett färdigremitterat förslag om att slutligt ta bort funkisskatten, lät Sverigedemokraterna och regeringen den ligga kvar. Detta i en inflationsekonomi, när det är viktigt att prioritera människor med små marginaler. Denna orättvisa bibehålls och förstärktes i regeringen och Sverigedemokraternas budget för 2024 och 2025. Det är orättfärdigt. Vi vill att skillnaden i beskattning av sjuk- och aktivitetsersättning i förhållande till arbetsinkomster tas bort i samtliga inkomstintervall.

Hög facklig organiseringsgrad är en bärande del i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Pandemin har inneburit alltifrån varsel och uppsägningar till extrema utmaningar i arbetsmiljön för anställda runt om i hela landet. Samtidigt ökade anslutningsgraden till fackföreningar och a-kassa. År 2018 infördes en skattereduktion för fackföreningsavgiften, men 2019 avskaffades den av de högerkonservativa partierna. Vi ser goda skäl att återinföra en skattereduktion för fackföreningsavgiften i likhet med den som gäller för medlemskap i a-kassan från den 1 juli 2022. Inte minst av likvärdighetsskäl jämfört med arbetsgivares avdragsrätt för serviceavgiften till arbetsgivarorganisationer.

Omfördelning för ökad jämlikhet

Socialdemokratins jämlikhetssträvan handlar om rättvisa men kan också betraktas som en frihetssträvan. En viktig skillnad mellan den socialdemokratiska frihetssynen och den liberala är att vi inte nöjer oss med att alla i teorin har samma rättigheter och möjligheter. Vi eftersträvar också jämlika och rättvisa utfall. Jämlikhet i både förutsättningar och utfall är det bästa för svenska folket.

Jämlikhet utgår ifrån tanken om rättvisa. Genom att skattesystemet finansierar vår gemensamma välfärd omfördelas resurser. Men utvecklingen av marknadsinslag inom den gemensamma välfärden har lett till att skattemedel omvandlas till aktieutdelningar samtidigt som vinstjakten sänker kvaliteten i verksamheterna. Sverige behöver en ny riktning, där vi gör upp med marknadsmisslyckanden. Våra skattefinansierade verksamheter ska ha medborgarnas bästa i fokus. Välfärdens resurser måste gå dit de behövs. De ska varken gå till företagskoncerners vinstutdelningar, ineffektiv byråkrati eller till kriminella.

Klyftorna har ökat i Sverige sedan början av 2000-talet. Det totala välståndet har stigit men inkomstökningen har varit ojämnt fördelad. Mellan 2003 och 2022 har de 10 procent med högst ekonomisk standard haft en dubbelt så bra ekonomisk utveckling jämfört med övriga befolkningen. Den översta decilen har dubblat sin ekonomiska standard, medan övriga befolkningen sett den öka med mellan 35–50 procent.

Under samma tid har avskaffandet av ett flertal skatter samt stora inkomstskattesänkningar lett till att de som har det bäst ställt ekonomiskt fått betala lägre skatter.

Kapitalinkomsterna har ökat kraftigt samtidigt som många med höga kapitalinkomster gynnas av omfattande undantag från ordinarie kapitalbeskattning. I en tid då klyftorna har vuxit på ett orimligt sätt vill vi möta detta genom att utnyttja den omfördelande kraften i skattesystemet i högre grad. Denna omfördelning leder i sig till ett ökat välstånd i samhället. Genom att fler får möjlighet till utbildning och kompetensutveckling skapas jobb och tillväxt.

När det står klart att välfärden står inför stora behov behöver vi diskutera både skattesystemet som en helhet och vilka skatter som kan bidra med större finansiering. En ökad enhetlighet i kapitalbeskattningen samt beskattning av stora ekonomiska tillgångar framstår som nödvändigt. Kapitalinkomsterna är mycket ojämnt fördelade jämfört med andra inkomstslag. Tiondelen av befolkningen med de största kapitalinkomsterna hade 95 procent av totalsumman av alla kapitalinkomster år 2020 och den procent av befolkningen som hade de största kapitalinkomsterna hade 59 procent av de totala kapitalinkomsterna.

I en internationell jämförelse har Sverige låga egendomsskatter. Ränteavdrag har därtill bidragit till upptrissade bostadspriser och ökad privat skuldsättning. Kostnaden för ränteavdraget skenar och väntas uppgå till ca 41 miljarder kronor under 2024, och till ca 48 respektive 38 miljarder kronor 2025 och 2026.

En annan skevhet i skattesystemet är att utdelning från och reavinst på onoterade aktier och andelar, det vill säga aktier och andelar som inte noteras på svensk eller utländsk börs eller är föremål för liknande notering, beskattas med 25 procent, vilket är lägre än för börsnoterade aktier och andelar.

Skattereglerna för fåmansföretag syftar i grunden till att det ska vara neutrala skatteregler mellan den som väljer att vara anställd respektive företagare. Men i verkligheten fungerar 3:12-reglerna ofta som ett verktyg för höginkomsttagare att betala mindre skatt. Regeringen påtalar själva i den senaste vårändringsbudgeten att ökade utdelningar från fåmansföretag är en av de största drivkrafterna till att de rikaste 10 procenten av svenskarna sett sina inkomster dra ifrån övriga befolkningen under det senaste decenniet. Under 2024 har regeringen tagit emot en utredning som föreslår ytterligare förstärkningar av 3:12-reglerna, vilket skulle innebära ännu lägre skatt för egenföretagare med höga inkomster. Sverige blir inte rikare av att inkomstomvandling uppmuntras, av att fler anställda sjuksköterskor och läkare blir hyrläkare eller av fler skattesänkningar till de som redan har mest.

Den 8 augusti 2024 gav regeringen en utredare i uppdrag att se över den skattemässiga behandlingen av inkomster som härrör från särskild vinstandel och att föreslå bestämmelser som leder till en förutsägbar beskattning av sådana inkomster. Utredningen tillsätts efter att Skatteverket upptaxerat riskkapitalister med mycket stora belopp, som undgått beskattning genom avancerade skatteupplägg. Det svenska skattesystemet ska vara enkelt och förutsägbart, där prestation, som innefattar inkomster som härrör från särskild vinstandel, ska beskattas som förvärvsinkomst.

Regeringen har presenterat ett förslag om en skattefri grundnivå för investeringssparkonto (ISK), kapitalförsäkringar och så kallade PEPP-produkter. ISK infördes i svensk skattelagstiftning 2012 och innebär att kapitalvinster, kapitalförluster och utdelningar inte redovisas separat utan istället ska innehavaren av ISK ta upp en schablonberäknad inkomst. Konstruktionen innebär stora skattemässiga fördelar jämfört med traditionell kapitalbeskattning. 2022 uppgick beloppen som ligger på ISK på över 1 600 miljarder kronor. Kapitalet på ISK är mycket ojämnt fördelat. Mer än varannan svensk saknar helt ISK-sparande. Samtidigt har ett relativt litet antal individer mycket stora belopp på ISK – cirka 40 000 individer, med ett genomsnittligt kapital på ca 15 miljoner kronor står för nästan 40 procent av tillgångarna på ISK och drar nytta av stora skattefördelar. Vi är positiva till ett enkelt och förmånligt sparande för vanligt folk och tillstyrker därför regeringens förslag om en skattefri grundnivå för investeringssparkonto (ISK), kapitalförsäkringar och så kallade PEPP-produkter. Givet att kapitalet på ISK är mycket ojämnt fördelat och att mer än varannan svensk helt saknar sparande på ISK så anser vi att förslaget delvis ska finansieras inom systemet. Därför föreslår vi att en tredje beskattningsnivå införs för de med störst kapitalinnehav i dessa sparformer. Vidare är det mycket viktigt att regeringen arbetar för att motverka skatteplanering till följd av förslaget. De grupper som har störst skattekraft relativt sett borde bidra mer till finansieringen av den gemensamma välfärden.

Sverige har också en i europeiska sammanhang låg bolagsskatt. Det förklaras bara delvis av den breddning av bolagsskattebasen som skedde vid reformeringen av företagsbeskattningen. När reformen nu ses över i en utredning är det centralt att eventuella justeringar är fullt finansierade och att möjligheten till skatteplanering genom ränteavdrag stoppas.

Sedan några år tillbaka har Socialdemokraterna menat på att kraftigt ökade försvarsutgifter kommer att belasta statens finanser en tid framöver. Samtidigt som vi stärker totalförsvaret kan vi inte belasta hushållens redan tuffa ekonomi. Förstärkningen av försvaret ska bäras av dem som har bäst ekonomiska förutsättningar. Därför vill vi utreda och införa en ny beredskapsskatt.

Kriminalitet, skattefusk och skatteundandragande

Skattefusk och ekonomisk brottslighet är mycket allvarligt. Vid sidan av att det utarmar resurser från det gemensamma, vet vi att de kriminella gängen kan finansiera sin verksamhet genom olika typer av skattefusk, välfärdsbrottslighet och annan ekonomisk brottslighet. Det är oacceptabelt, och varje sådant kryphål ska täppas till. De kriminella gängen ska bekämpas med samhällets fulla styrka.

Men skattefusk och ekonomisk brottslighet är systemhotande i flera avseenden. Att vissa flyr sitt ansvar att betala skatt leder till att övriga behöver bidra mer. Dessutom riskerar bara farhågan om att andra smiter undan från att betala skatt att minska legitimiteten och den generella betalningsviljan. Fusk snedvrider dessutom konkurrensen och skapar ogynnsamma förutsättningar för seriösa företagare som gör rätt för sig. Därför ska skatteundandragande och skatteflykt kraftfullt motverkas. Likaså behöver arbetet mot välfärdsbrott stärkas. Välfärdsbrott kopplas också allt oftare samman med den organiserade brottsligheten och har över tid blivit mer avancerade, systematiska och svårare att upptäcka. När våra trygghetssystem utnyttjas och missbrukas riskerar det att

urholka förtroendet och legitimiteten för hela vår välfärd. Människor ska kunna lita på att deras skattepengar går till det de är avsedda för, inte i fickorna på kriminella.

Regeringen bör även komma med ytterligare åtgärder som gör det svårare för de gängkriminella som använder företag som ett verktyg för att begå brott och undviker att betala sin skatt. Bland annat bör regeringen återinföra revisionsplikten, se över om fler brott ska leda till näringsförbud, utöka Bolagsverkets befogenheter och ställa högre krav på personlig inställelse.

Under de senaste trettio åren har ett antal olika utredningar – några direkt inriktade just på byggbranschen – belyst och kritiserat förhållandena, vad avser just kriminalitet, svarta pengar, trafficking och konstiga ägarstrukturer. Redan 2002 lade den då tillsatta Bygghälsöns utredning fram ett antal skarpa förslag i utredningen Skärpning gubbar! (SoU 2002:115), bl.a. att ett obligatoriskt entreprenadavdrag skulle införas inom byggbranschen för att komma till rätta med svartarbete och skattefusk. Vi vill återaktualisera förslaget om ett obligatoriskt entreprenadavdrag för byggföretag.

Reglerna om personalliggare har utökats. Arbetsgivardeklarationer på individnivå har införts. Ett ekonomiskt arbetsgivarbegrepp har införts och med det ett krav på registrering av utländska arbetsgivare som har anställda i Sverige. Den som är skyldig att göra skatteavdrag ska nu registreras som arbetsgivare hos Skatteverket. Fler steg för att använda systemets fulla potential behöver tas. Mer behöver göras för att motverka svartarbete och arbetslivskriminalitet. Den utredning som just nu arbetar med ett brett mandat behöver komma fram med ytterligare åtgärder. Steg för steg ska vi få svart-arbetet att upphöra. Den svenska arbetsmarknadsmodellen ska upprätthållas. Därför måste åtgärderna mot arbetslivskriminalitet skärpas och utökas. Det är mycket angeläget för att stoppa utnyttjandet av människor på svensk arbetsmarknad och för att sätta stopp för snedvridningen av konkurrensen i näringslivet där seriösa företagare riskerar att slås ut av kriminella.

Det ska vara ordning och reda över vilka som bor i Sverige. Vårt välfärdssystem kräver att det finns korrekta uppgifter om de människor som lever i landet. Det är en förutsättning för att bekämpa brott såsom arbetslivskriminalitet. Viktiga verktyg för att motverka utnyttjande av människor eller vår välfärd är en ändamålsenlig folkbokföring och pålitliga uppgifter som lämnas till våra myndigheter. Den socialdemokratiskt ledda regeringen genomförde en lång rad åtgärder för att stärka kontrollen och förbättra kvaliteten i folkbokföringen. Det arbetet måste fortgå.

F-skattereglerna har utretts och missbruksmöjligheterna ska stoppas. Skatteverket bör få bättre rättsliga förutsättningar att på ett mer effektivt sätt följa upp dem som har godkänts för F-skatt. I vissa fall bör godkännande för F-skatt därför kunna tidsbegränsas, högre krav på skötsamhet bör kunna ställas och myndigheten bör få utökade möjligheter att återkalla ett godkännande vid brister och missbruk.

Förutsägbarheten för människors boendesituation är viktig. Kritiken mot fastighets-skatten handlar sällan om viljan att bidra till det gemensamma utan om rädslan för att behöva lämna sitt hem eller få mycket högre bostadskostnader. På så vis har fastighets-skatten och marknadshyror betydande likheter. Redan diskussionen om oförutsägbara höjningar av boendekostnaderna skapar en osäkerhet. Den nuvarande borgerliga fastighetsskatten i form av den kommunala fastighetsavgiften har ett tak som gör att vissa höginkomsttagare inte betalar så mycket som de borde. Istället bär vanligt folk en större andel av finansieringen. Den borgerliga fastighetsskatten (kommunala avgiften) är regressiv och begränsar skatteinkomsterna. Vi tror dock varken på en reformering av den borgerliga fastighetsskatten eller på en återgång till den tidigare, eftersom den

nuvarande skatten trots sina brister är förutsägbar. Att köpa en bostad är för de allra flesta det enskilt största ekonomiska beslutet man fattar under sin livstid. Det är därför väldigt viktigt att det finns långsiktiga förutsättningar vid ett sådant köp. Förändringar av beskattningen av bostadssektorn riskerar också att få stora konsekvenser för prisbildningen på bostadsmarknaden, vilket skulle vara destabiliserande för ekonomin i sin helhet.

För att skapa tydliga och långsiktiga regler att förhålla sig till bör därför eventuella förändringar av beskattningen av bostadsmarknaden ske med försiktighet, över en längre tidsperiod och med största möjliga politiska enighet, helst i en större skattereform. Att minska den samlade beskattningen av bostadssektorn är emellertid inte aktuellt. Bostadssektorn är idag relativt lågt beskattad i Sverige. En lägre reavinstskatt eller stämpelskatt skulle leda till en förmögenhetsöverföring till de hushåll som gjort stora vinster på de kraftigt höjda bostadspriserna samtidigt som de genom ränteavdragen haft subventionerade lån. Ränteavdragen främjar på ett orättvist sätt det ägda boendet och bidrar till att jaga upp bostadspriserna. Regeringen har föreslagit en begränsning av ränteavdraget för lån utan säkerhet (blancolån) och lån med säkerhet i värdepapper. Rätten till ränteavdrag för dessa typer av lån föreslås fasas ut över två år. Regeringens avtrappning av ränteavdraget för blancolån riskerar att slå hårt mot individer med låga inkomster som redan har betydande lån, en kritik som lyfts av flera remissinstanser. Vi socialdemokrater vill därför fasa in avtrappningen av ränteavdraget långsammare än regeringen för att lindra den ekonomiska påverkan på enskilda.

Dagens höga räntor pressar många hushåll, framför allt de med höga bolån. Vid ett mer normalt ränteläge behöver frågan om ränteavdragen aktualiseras igen. Det är inte fördelningsmässigt försvarbart att gynna fastighetsägande ytterligare. Det krävs snarare åtgärder för att relativt sett minska kostnaderna för hyresrättsboendet och därmed skapa en större skattemässig neutralitet mellan upplåtelseformerna. Kraftfulla hyreshöjningar, höga ingångshyror och ekonomiskt betingade vräkningar från fastighetsägarnas sida utgör ett stort fördelningspolitiskt problem som måste bemötas på fler sätt än att enbart verka för en hög bostadsproduktion. Ökad rörlighet på bostadsmarknaden skapas bäst genom att öka tillgången på attraktiva bostäder med rimliga kostnader oavsett upplåtelseform.

Den andrahands- och tredjehandsuthyrningsmarknad som uppstått utvecklas allt mer mot vilda västern-liknande förhållanden. Högt schablonavdrag för andrahandsuthyrning i kombination med ockerhyror är osunt. Reglerna för andrahandsuthyrning och avdrag måste ses över.

När den moderatledda regeringen 2007 avskaffade fastighetsskatten samtidigt som man valde att behålla ränteavdragen skapades en obalans. Det gör att staten subventionerar lån men inte längre löpande beskattar avkastningen från bostadsinvesteringar. Vi ser också att villa- och bostadsrättshushållens skuldsättning har ökat kraftigt de senaste åren tillsammans med en omfattande skatteskuld genom uppskjuten reavinstbeskattning.

Rotavdrag infördes som en konjunkturåtgärd i en tid då det rådde hög arbetslöshet bland byggnadsarbetare och så borde det fortsatt vara. Genom att stimulera till ökad efterfrågan av sådana tjänster kunde man pressa ner arbetslösheten. Den ekonomiska krisen slår nu med full kraft igenom även i bostadssektorn, samtidigt som bostadsbristen fortfarande ett stort samhällsproblem. Bostadsbyggandet har i princip tvärstannat i Sverige och en stor del av ansvaret faller på regeringen och Sverigedemokraterna som har valt passivitetens väg i bostadspolitik.

Den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen satsade på att genomföra det största bostadspolitiska paketet på 20 år. Bland annat gavs den som planerade att bygga eller renovera flerbostadshus möjlighet att ansöka om investeringsstöd. Ett fortsatt investeringsstöd är nödvändigt för att kunna hålla uppe bostadsproduktionen som nu hotar att åter falla ned på en alltför låg nivå.

Gällande EU-rätt gör det inte möjligt att begränsa rotavdraget till att endast gälla bostäder inom Sverige eftersom rotavdrag riktar sig enbart till privatpersoner som har underhållsansvaret för bostaden. Sverige bör lyfta problemet och försöka få en förändring till stånd så att en sådan begränsning är möjlig.

Det är viktigt att avdrag i skattesystemet används så träffsäkert och effektivt som möjligt. Sverige och världen står just nu inför en omställning som kan leda till en nyindustrialisering av Sverige, med högre tillväxt, mer välbefinnande och lägre utsläpp – om vi har rätt politik för att möta den. I den här omställningen kan rotavdraget spela en roll, men det kräver en utformning som fungerar. Socialdemokraterna har tidigare föreslagit att rotavdraget reformeras så att de som väljer att genomföra energibesparande åtgärder får en högre subvention. Det är en viktig åtgärd för att styra arbetskraften och investeringarna så att de bidrar på bästa möjliga sätt till samhällsbygget – genom samhällsnödvändiga upprustningar och renoveringar.

Riksrevisionen har nyligen presenterat en rapport (RiR 2023:26) där de granskar rotavdragets kostnadseffektivitet dels för att öka arbetsutbudet, dels för att minska andelen svartarbete i branschen. Slutsatserna är mycket tydliga: rotavdraget är inte kostnadseffektivt i sin nuvarande form, vare sig när det gäller att öka arbetsutbudet eller att minska svarta löner i branschen. Riksrevisionen rekommenderar därför regeringen att sänka taket för rotavdraget. Regeringen har däremot prioriterat att införa ett ”lyx-rot” och att höja taken för både rut- och rotavdrag.

Användningen av hushållsnära tjänster har ökat kontinuerligt sedan rutavdraget infördes. Den samhällsekonomiska kostnadseffektivitet som antogs när avdraget infördes kan dock ifrågasättas. En granskning av rutavdraget från Riksrevisionen indikerade att personer med svag förankring på arbetsmarknaden inte gynnats i den omfattning som avsågs när rutavdraget infördes. Kostnadsutvecklingen i rutavdraget bör mot den bakgrunden följas noga och vägas mot nyttan, och i en sådan analys bör nivåer på taket särskilt granskas. Kollektivavtalsenliga villkor ska alltid gälla vid utförande av ruttjänster.

Klimat och miljöskatter

Avsteg från principen om generella skatteregler kan vara motiverade för att styra mot minskad miljöpåverkan i lägen när förbud inte är lämpliga. Principen om att förorenaren betalar kan vara motiverad liksom att stabil konsumtion av miljöpåverkande verksamhet kan fungera som en skattebas och bidra till välfärdens finansiering. Ett alltför stort fokus på optimering och styrning genom skattesystemet riskerar dock att göra skattesystemet komplicerat och kan på sikt urholka välfärdens finansiering. Risker för ineffektiva och dubbla styrmedel kan inte bortses ifrån.

Användandet av konsumtionsskatter i fiskala syften kan vara en belastning för den som inte har något alternativ. För att ge miljöskatterna trovärdighet och skapa hög acceptans är det viktigt att de har en tydlig fördelningspolitisk profil. Förändrade

bränsleskatter är en fråga i stora delar av landet, inte minst för dem som bor på landsbygden och i pendlingskommuner.

Beskattningen av förmånsbilar har reformerats för att det ska råda neutral beskattning mellan kontant lön och lön i form av förmånsbil. Ett undantag är fortsatt bilar med miljövänlig teknik. Ytterligare reformeringar för att åstadkomma neutral beskattning bör aktualiseras. Det kan vara rimligt att se över trängselskatten; syftet med en översyn ska dock främst vara att säkerställa att skatten fungerar som tänkt.

När bolagsskatten har sänkts genom att skattebasen har breddats har kreditinstitut nåtts av skattesänkningen utan att ha träffats av basbreddningen. Syftet med reformeringen av bolagsskatten har emellertid inte varit att minska kreditinstitutens bidrag till finansieringen av ett robust samhälle. Den 1 januari 2022 infördes en ny riskskatt för kreditinstitut med syftet att bland annat skapa utrymme för att täcka de indirekta kostnader som en finanskris riskerar att föra med sig. En oavsiktlig effekt är att även kommunal finansieringssamverkan når över tröskeln för att betala skatten. Eftersom effekten är oavsiktlig bör undantag införas så att Kommuninvest undantas från riskskatten. Reformeringen bör göras offentligfinansiellt neutral.

En beskattning av internationellt konkurrensutsatt produktion kan ha en negativ inverkan på svensk konkurrenskraft. Livsmedelsproduktion är en sådan sektor. Konkurrenskraften behöver beaktas om nya skatter ska införas eller subventioner avskaffas.

Flyget är viktigt för svensk ekonomi och konkurrenskraft. Flygsektorn ska vara en del i omställningen, därför har vi drivit på för att flyget ska betala för sina utsläpp i EU:s gemensamma utsläppshandel. Det är rimligt att flygets klimateffekter mer och mer hanteras på EU-nivå, t.ex. genom krav på inblandning av hållbara flygbränslen och att den fria tilldelningen av utsläppsrätter fasas ut. Idag finns inte en möjlighet att beskatta utsläppen i internationell trafik genom flygbränslebeskattning. Sverige bör fortsätta verka inom EU och internationellt för att flygbränslebeskattning ska bli möjlig.

Sedan 2017 finns det i Sverige en så kallad elektronikskatt, formellt en skatt på kemikalier i viss elektronik. Syftet med skatten är att minska förekomsten av farliga ämnen i människors hemmiljö genom att beskatta vitvaror och elektronik som innehåller vissa flamskyddsmedel. Skatten betalas av de som i sin yrkesroll importerar, tar emot, för in eller tillverkar skattepliktiga elektronikvaror. I en utvärdering av Skatteverket och Kemikalieinspektionen framkommer det att skatten inte fått avsedda positiva miljöeffekter och att den inte heller varit kostnadseffektiv. Utformningen av elektronikskatten bör därför ses över för att säkerställa att skatten leder till önskvärda effekter.

För att hålla tillbaka prisökningarna på fjärrvärme bör insatser som stärker kundernas ställning och ytterst prisreglering kombineras med sänkt elskatt på kraftverkens värmepumpar för fjärrvärme. Därför föreslår vi att skatten på el till storskaliga värmepumpar i fjärrvärme sänks till EU:s miniminivå. Socialdemokraterna anser att Sverige behöver mer billig el – inte mindre. Därför avvisar vi också regeringens försämring i avdraget för installation av solceller, som minskar förutsägbarhet och långsiktighet för såväl hushåll som företag.

Övriga skatteförslag

Företag i tillväxtfasen kan ha svårt att betala marknadsmässiga löner för att attrahera och behålla nyckelpersoner. Reglerna om expertskatt utökas i budgetpropositionen

2025. Ett förslag om att utöka reglerna för personaloptioner har lämnats till riksdagen av den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen. Att bygga ut dessa system ytterligare är inte önskvärt eftersom de då främjar ojämlikhet och låser in anställda i ett beroende till det företag de arbetar i.

Frågan om att samla in statistik över hushållens tillgångar och skulder väcktes av Riksbanken och riksdagen beslutade 2019 i bred enighet om ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning för att möjliggöra insamlandet av sådan statistik. Utredningen, SOU 2022:51, överlämnades till regeringen i november 2022. Det är angeläget att statistik över hushållens tillgångar och skulder börjar samlas in så snart som möjligt.

Regeringen bör inte begränsa sig till insamling av stickprovdata utan samla in individbaserade data så att myndigheterna kan få en fullgod bild av hushållens finansiella ställning utan att den personliga integriteten och skyddet för personuppgifter åsidosätts. Det här har efterfrågats av flera viktiga intressenter, däribland Riksbanken och Finansinspektionen. Syftet med detta är att möjliggöra bättre avvägda åtgärder, förbättra möjligheten att följa upp effekten av genomförda åtgärder och upprätthålla finansiell stabilitet.

Över 26 000 personer i Sverige lever med så kallade skyddade personuppgifter. I många fall handlar det om kvinnor och barn som tvingats flytta på grund av våld och hot från en närstående man. Att leva med skyddade personuppgifter försvårar hela livssituationen för våldsutsatta kvinnor och barn. Samtidigt finns stora risker relaterat till att personuppgifter, till exempel uppgifter om adress, telefonnummer, ålder och andra uppgifter som rör enskildas personliga förhållanden, tillgängliggörs på internet. Att uppgifterna finns offentligt bidrar till att kvinnor och barn utsätts för risker. Därför måste skyddet för personuppgifter förstärkas.

Frågan om beskattning av inkomster från prostitution, när sexköp numera är kriminaliserat, har aktualiserats. I praktiken riskerar brottsutsatta kvinnor som går fria inom ramen för sexköpslagstiftningen i stället att bli åtalade i skattebrottsmål. Utredningen om exitprogram för personer som är utsatta för prostitution i betänkandet Ut ur utsatthet (SOU 2023:97) har föreslagit att en översyn av beskattning vid prostitution bör göras. Denna fråga bör regeringen hantera omedelbart. Frågan om beskattning av inkomst från försäljning av sexuella tjänster handlar om mer än den specifika skattefrågan och bör därmed hanteras med ett brett grepp, där det övergripande målet är att stoppa exploatering av människor i prostitution.

Niklas Karlsson (S)

Hanna Westerén (S)

Ida Ekeröth Claussö (S)

Marie Olsson (S)

Kalle Olsson (S)

Mathias Tegnér (S)

Patrik Björck (S)